

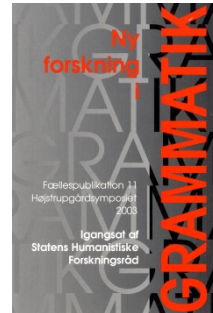
Ny Forskning i Grammatik

Titel: Objektsinkorporering og indirekte objekt i spansk

Forfatter: Silvia Becerra Bascuñán

Kilde: B. Lihn Jensen, I. Korzen og H. Høeg Müller (red.).
Ny Forskning i Grammatik 11, 2004, s. 29-50

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>



© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2004

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Objektsinkorporering og indirekte objekt i spansk

Silvia Becerra Bascuñán

1. Indledning

Fænomenet, inkorporering af ikke-referentielt direkte objekt i spansk, viser sig at have indflydelse på grammatikaliseringen af det indirekte objekt. Dette viser sig ved en lavere grad af dobbeltrepræsentation af det indirekte objekt via klitisk pronomener end i de umarkerede strukturer med referentielt direkte objekt.

Nærværende undersøgelse (jf. Becerra Bascuñán under udg.) er empirisk og bygger på et varieret korpus på ca. 2 mill. ord. Resultaterne har relevans for adjektteorien, idet det inkorporerede direkte objekt stadig er et fundamentalt argument, selvom det ikke er referentielt.

Resultaterne viser, at det indirekte objekt er genstand for en sprogforandring, som munder ud i en grammatikalisering af denne grammatiske relations markering med pronominal dobbeltrepræsentation. Denne proces er betinget af diverse morfosyntaktiske og pragmatiske faktorer og har forløbet i overensstemmelse med Henning Andersens markerethedsprincip (Andersen 2001). Den pronominal dobbeltrepræsentation, hvorefter et pronomener markerer et indirekte objekt, som er tilstede som leksikalsk objekt i samme sætning, kan ses i (1):

- (1) ¿Es verdad que le pidió a Fellini un autógrafo?
er:S:3.sg sandhed at IO:3.sg bad:S:3.sg DAT Fellini en autograf
Gramm.S Gramm.IO Gramm.S Lex.IO Lex.DO
'Er det sandt, at De bad Fellini om en autograf?' (TIE.24-12-90)

Ifølge markerethedsprincippet kan sprogdudviklinger opfattes som markerede eller umarkerede, ligesom de kontekster de optræder i også kan klassificeres som markerede henholdsvis umarkerede. Teorien

forudsiger, at de umarkerede udviklinger opstår i umarkerede kontekster, såvel morfosyntaktiske som tekstuelle og sociolingvistiske, for først derefter at sprede sig til de markerede kontekster, og omvendt for de markerede udviklinger. Det vil sige, at eftersom det indirekte objekt er en højt topikal grammatisk relation, efter subjektet den højeste, der generelt, alt andet lige, udfyldes med nominalsyntaxmer, der er højt placerede på sprogtypologiens referencehierarkier (Herslund 2002b: 28), forudsiges udviklingen af pronominal dobbeltrepræsentation at starte og at opnå fuld grammatikalisering, dvs. fuld obligatorisk tilstedeværelse, ved højt besjælede og højt topikale referenter, som det fremgår af eksempel (2):

(2a) ... **a ti** dan las oreiadas
 DAT dig giver:S:3.pl DEF:pl øretæve:pl
 Lex.IO Gramm.S Lex.DO
 '... dig giver de øretæver' (Cid, 3304)

(2b) **a ti** **te** dan una bofetada
 DAT dig IO:2.sg giver:S:3.pl INDEF:sg øretæve
 'de giver dig et slag på kinden; afviser hånligt' (moderne version af (2) a.)

I disse eksempler kan man se, at der i det moderne sprog i (2b) er pronominal dobbeltrepræsentation af et deiktisk, 2. persons personligt, betonet, dvs. leksikalsk, pronomen i topikal foranstilling, mens der ikke er det i oldspansk i eksempel (2a).

En af de adskillige kontekster for udviklingen af pronominal dobbeltrepræsentation af det indirekte objekt er, hvilken type direkte objekt, som fundamentalt argument, et indirekte objekt knyttes sammen med i adjektrelationen: et **umarkeret**, referentielt direkte objekt eller et markeret, **ikke-referentielt** direkte objekt (se Herslunds referentialitetsparameter i Herslund 2002b). Jeg vil benævne det umarkerede objekt et **aktuelt objekt** (idet det har aktuel, individualiseret reference, har ekstension) og det markerede, et **potentielt objekt** (idet det har virtuel reference, reference til et vilkårligt eksemplar). Ifølge Andersens generelle markerethedsprincip, som jeg har anvendt i min undersøgelse af spansk, må man altså forudsige, at den pronominal dobbeltrepræsentation af det

indirekte objekt er stærkere manifesteret ved aktuelle objekter end ved potentielle objekter.

2. Objektsinkorporering

I transitive konstruktioner kan man i spansk som i mange andre sprog observere, at den størrelse, som udfylder det direkte objekts funktion, kan være et nominalsyntaxeme uden en såkaldt **actualizador** (en størrelse der aktualiserer referencen, jf. Lapesa 2000: 436, og som omfatter såvel artikler som semantisk mere fyldige determinativer). Et sådant potentielt objekt, potentielt i den forstand, at referencen ikke er individualiseret, er altså ikke-referentielt, det er **intensionalt**, og der refereres ikke til nogen individualiseret entitet, men der henvises til et virkårligt, notionelt, hypotetisk, eksemplar. Man kan ikke pronominalisere et potentielt objekt, men på grund af den vilkårlige reference kan der refereres anaforisk til et sådant objekt. Grunden til, at et potentielt objekt ikke kan pronominaliseres, er at pronominalisering kræver en individualiseret reference; men når først et vilkårligt eksemplar af en kategori er introduceret, kan man referere til det anaforisk.

En forbindelse af et verbum med et sådant ikke-referentielt, potentielt objekt har en **enhedsbetydning** og kaldes en **objektsinkorporering** (Nedergaard Thomsen 1992; Nedergaard Thomsen & Herslund 2002). Objektsinkorporering er et udbredt fænomen i spansk (García 1975; Lapesa 2000/1974).

Det inkorporerede potentielle objekt kan være af vidt forskellig art (jf. Korzen 2000, 2002 for en grundig undersøgelse af italiensk nominalinkorporering), hvoraf eksemplerne i (3) viser nogle typer:

(3a) Tællelige

tendremos	perro	que	guarde	la casa
have:FUT	hund	som	passe:på:KONJ	DEF hus

‘vi skaffer os [en] hund, som skal passe på huset’

(3b) Institutionalisering

tener coche	‘have bil = være bilejer’
escribo editoriales	‘jeg skriver avisledere = er lederskribent’

- (3c) **Stofnavne**
 dame agua 'giv mig vand'
 echamos sal a la comida sosa 'vi kommer salt i den kedelige mad'
- (3d) **Abstrakter:**
 tener hambre 'have sult = være sulten'
 sentir calor 'føle varme = have det varmt'
 tener ingenio 'have begavelse = være begavet'
 sentir pánico 'føle panik = være rædselsslagen'
 sufrir privaciones 'lide pengenød = være i pengenød'
- (3e) **Støtteverbumbeskonstruktioner:**
 tener envidia
 (= envidiar) 'have misundelse = være misundelig'
 dar pena (= apenar) 'give sorg = gøre nogen ked af det'

Objektsinkorporering er et eksempel på **komplekse prædikater**. Ifølge Nedergaard Thomsen (1992) består et komplekst prædikat af et værtsprædikat, her det inkorporerende verbum, der kan placeres på en skala fra at indgå i et idiomatisk udtryk over semantisk afsvækket og til fuldt leksikalsk betydning, og et såkaldt **co-prædikat**, her det potentielle objekt. Enheden, der etableres af disse to størrelser, har en enhedsbetydning. Ved at blive inkorporeret "udviskes" objektsrelationen, således at et potentielt objekt minder om en adverbial modifikator. Den spanske type objektsinkorporering er, ligesom den danske, syntaktisk (analytisk), i modsætning til den morfologiske (syntetiske) inkorporering. Et komplekst prædikat opfører sig som et simpelt prædikat ved sammen med det fundamentale argument at udsiges om subjektet og således etablere en prædikation sammen med dette. Forbindelsen af et simpelt eller et komplekst, semantisk prædikat og det fundamentale argument, hvadenten det er aktuelt eller potentielt, udgør et syntaktisk prædikat. Se figur 1:

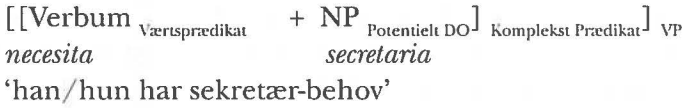
Fig. 1a.

Umarkeret transitiv konstruktion

[[Verbum]_{Prædikat} + [NP]_{Aktuelt DO}]_{VP}
necesita (a) *una secretaria*
 'han/hun har brug for en (bestemt) sekretær'

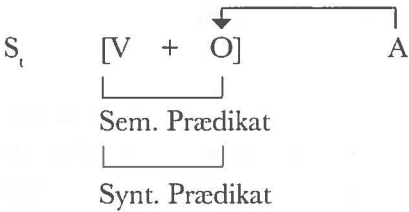
Fig. 1b.

Markeret transitiv konstruktion: Inkorporering



Når man siger *necesita secretaria*, se figur 1b, med et nominalsyntagme uden **actualizador**, refererer man ikke til et partikulært individ, en bestemt sekretær, som man gør det i den normale transitive struktur *necesita una secretaria*, figur 1a, men man betegner kategorien eller klassen af sekretærer, dog på en sådan måde, at man har et vilkårligt eksemplar i tankerne, som kan opfylde funktionen sekretær. Det er denne potentielle reference, der gør det muligt, at objektsinkorporeringer kan forbindes med indirekte objekter, se figur 2 og eksempel (4), hvor der består en adjektrelation (altså en sekundær prædikation) mellem det potentielle objekt og det indirekte objekt.

Fig. 2.



- (4) Y eso **al tío** **le** daba rabia
 og dette DAT:DEF:3.sg onkel Gramm.IO gav:S:3.sg Pot.DO
 'og dette gav onklen raseri = gjorde onklen rasende'

I dette eksempel er ordet *rabia* 'raseri' altså et **fundamentalt argument en potencia** (Becerra Bascañán under udg.), dvs. det argument som etablerer det syntaktiske prædikat i en markeret transitiv struktur med objektsinkorporering, og som indgår i en adjektrelation med et indirekte objekt og etablerer en sekundær prædikation. Bemærk, at der er pronominal dobbeltrepræsentation af det indirekte objekt i dette eksempel. Et eksempel fra oldspansk uden pronominal dobbeltrepræsentation er (5) fra *Mio Cid*:

- (5) nin da consseio padre a fijo nin fijo a padre
 hverken giver:S:3.sg råd fader DAT søn eller søn DAT fader
 Gramm.S Potentielt DO Lex.IO Lex.IO
 ‘hverken faderen giver råd til sønnen eller sønnen til faderen’
 (Cid, citeret i Lapesa 2002, s. 441)

Objektsinkorporeringer karakteriseres ofte, men ikke nødvendigvis, ved at have et habituelt indhold, er ofte generelle udsagn, og ydermere ofte institutionaliserede, betegner vaner, mm., og der udtrykkes ofte en specialiseret, eller ligefrem en idiomatisk betydning (Nedergaard Thomsen og Herslund 2002; Herslund 2002b). Se eksemplerne i (6):

- (6a) María lleva peluca
 Maria bærer:S:3.sg paryk
 Lex.S Gramm.S Potentielt DO
 ‘Maria går med paryk’
- (6b) María lleva la peluca puesta/en la mano/...
 Maria bærer:S:3.sg DEF paryk taget:på/i hånden/...
 Lex.S Gramm.S Lex.DO Adjekt
 ‘Maria har parykken på/i hånden/ ...’

I (6b) med det aktuelle objekt betyder verbet ‘bærer’ i konkret betydning. Derfor skal man sige *puesta* ‘taget på’, hvis man vil udtrykke, at ‘man har parykken på’. I (6a) med det potentielle objekt betyder *llevar* ‘have på’ i en institutionaliseret betydning.

Det er imidlertid ikke altid sådan, at et objekt med artikel udtrykker et aktuelt objekt i en konkret beskrivelse. Determinerede objekter kan indgå i idiomatiske vendinger, hvor de ikke har nogen aktuel, individualiseret reference. Tag eksempel (7):

- (7) untar la mano a alguien = sobornar a alguien
 besmøre DEF hånd DAT nogen bestikke DAT nogen
 ikke-refer. Lex.IO Lex.IO
 ‘besmøre/indfede nogens hånd = bestikke nogen’

I og med at der er tale om et komplekst prædikat med en idiomatisk enhedsbetydning, og da objektet ikke er referentielt, bør man nok også her tale om objektsinkorporering, selvom der syntaktisk er en bestemt

artikel tilstede i objektssyntagmet. Funktionelt eller semantisk er det en inkorporering. Se eksemplerne i (8):

(8a) ... que yo podría ser lo que
 ‘at jeg kunne blive det som
a mí me diera la gana ...
 DAT mig IO:1.sg give:KONJ:S:3.sg DEF lyst
 jeg havde lyst[en] til ...’ (Encuestas, popular, primera gene-
 ración)

(8b) ... que Europa
 ‘at Europa
le dé la espalda a sus propios pueblos.
 IO:3.sg give:KONJ:S:3.sg DEF ryg DAT POSS:pl egne folk
 vendte ryggen til sine egne folk’ (TIE.1-1-1990)

I de foregående eksempler har der hver gang været tale om inkorpore-
 ring af **potentielle objekter**, men også **inakkusative subjekter**, der også
 er fundamentale argumenter, inkorporeres, hvis de er ikke-referentielle
 – jeg vil benævne dem **potentielle subjekter**.

I de to næste eksempler kan man se parallellen mellem inkorporeret
 potentielt objekt (9a) og potentielt subjekt (9b):

(9a) No tengo que **pasar factura a nadie ...**
 Jeg skal ikke vise regning DAT nogen
 ‘jeg skal ikke stå til regnskab for nogen ...’ (TIE.31-12-90)

(9b) **a Marta le habían aparecido arrugas ...**
 DAT Marta IO:3.sg S:3.pl fremkommet rynke:pl
 Lex.IO Gramm.IO Gramm.S
 ‘rynker var kommet til syne hos Marta = Marta havde fået rynker ...’
 (Teatro moderno: *Cosa de dos*)

2.1. Det inkorporerede direkte objekts position i forhold til det indirekte objekt

Det er normalt sådan, at det inkorporerede objekt står efter verbet, som
 man kan se det i (10); men det kan også komme før verbet som i (11),

hvilket viser, at det inkorporerede led kan være fokus i sætningsstrukturen. Det er endog muligt, at der kan komme andre sætningsled imellem verbet og det inkorporerede led, som f.eks. et fokalt subjekt, som i (12) (Herslund 2002b), eller et indirekte objekt, som i (13). I (13a) kommer det inkorporerede objekt efter det indirekte objekt, p.gr.a. det inkorporerede leds kompleksitet, og fordi det indirekte objekt ud over at være højt topikalt, også er fokalt. Det er normalt sådan, at et leds kompleksitet medfører, at det placeres langt til højre for verbet. I (13b) er det indirekte objekt også fokalt.

- (10a) **A mí** **no** **me** **haces** **daño,**
 DAT IO:1.sg ikke IO:1.sg gør:du fortræd
 ‘du gør mig ikke fortræd,

me **haces** **un favor**
 IO:1.sg gør:2.sg INDEF tjeneste
 du gør mig en tjeneste’ (Carmen Rico Godoy, *Cómo ser mujer*, p.128)

- (10b) **Muy bonito.**
 ‘det var dog den stiveste.

Dándole **consejos** **a mi hermana**
 givende:IO:3.sg råd DAT POSS:1.sg søster
 Du tillader dig at give min søster gode råd

para que abandone a su marido.
 for at hun skal forlade sin mand.’ (Rico Godoy, *Cómo ser mujer*, 122)

- (11) **La otra manera de morir del español es esta que**
 ‘den anden måde at dø på for en spanier er den som

tanto asombro **produce** **al mundo ...**
 så:meget undren producerer:S:3.sg DAT:DEF verden
 fremkalder så meget undren hos alle mennesker ...’
 (Zambrano, *Pensamiento y poesía en la vida española*)

- (12) **No, por motivos económicos no, los motivos económicos vinieron después,**

‘nej, ikke af økonomiske grunde, de økonomiske grunde kom derefter,

a mí me ha costado la Feria dinero
DAT mig IO:1.sg har:S:3.sg kostet DEF F. penge
mig har la Feria kostet penge,
desde que pusimos la caseta.
siden vi åbnede boden’
(Encuestas, popular, segunda generación)

- (13a) Será un saber regulador que
‘det bliver en regulerende viden, som

le dé al hombre conciencia de su pasado
IO:3.sg give:KONJ DAT:DEF bevidsthed om sin fortid
mennesket
kan give mennesket en bevidsthed om sin fortid’
(Zambrano, *Pensamiento y poesía en la vida española*)

- (13b) –Pues no **me da a mí la gana**, ya ves.
tja ikke IO:1.sg giver DAT mig DEF lyst som du ser
‘tja, jeg har ikke lyst, som du kan se’
(Teatro moderno: *Bajarse al moro*)

2.2. *Det inkorporerede direkte objekt kan modificeres*

Det inkorporerede objekt kan modificeres af et adjektiv som i (14) (jf. Herslund 2002a), eller en anden størrelse, som angiver en grad, og som får adverbial funktion. Disse modifikatorer kommer til at fungere som modifikatorer til hele det komplekse prædikat.

- (14a) Las caras de las mujeres cuando lloran de verdad se vuelven intensas y contienen una belleza aterradora como las esculturas de Gaudí.
‘kvindernes ansigter, når de græder ægte, bliver intense og kommer til at indeholde en skrækindjagende skønhed ligesom Gaudis skulpturer.

Debe de ser eso lo que
det må være det som

les **da** **tanto miedo** **a los hombres**
 IO:3.pl giver så meget frygt DAT mændene
 afskrækker mændene så meget' (Rico Godoy, *Cómo ser mujer*,
 p. 89)

- (14b) Hay una ley infalible que dice que cuando estás sola en casa
 bañándote
 tiene que sonar el teléfono o el timbre de la puerta. ...
 Hay una segunda ley que aconseja que cuando esto suceda

'der er en ufejlbarlig lov, som siger, at når du er alene hjemme og
 tager bad,
 så skal telefonen lige ringe eller det ringer på døren. ...
 Der er en anden lov, som råder en til, når dette sker, at

no hay que **hacer** **ningún caso** **a los timbres**
 der skal ikke gøre ingen tilfælde DAT klokkerne

man slet ikke skal tage sig af dørklokkerne' (Rico Godoy, *Cómo ser
 mujer*, p.178)

Bemærk, at i eksempel (14b) er det inkorporerede led modificeret af
 en negativ størrelse, hvorved det inkorporerede objekt betoner non-
 referentialiteten. Ifølge Herslund (2002 a,b) er negerede objekter de
 mest ikke-referentielle og ikke-individualiserede, fordi det ofte er selve
 eksistensen af objektsyntagmets referent, der benægtes.

2.3. Andre egenskaber ved det inkorporerede direkte objekt i forhold til det indirekte objekt

Det inkorporerede objekt kan være et nomen i pluralis, som i (15),
 hvor flertallet markerer en iteration af begivenheden.

- (15a) No tienes por qué **dar** **explicaciones** **a nadie.**
 du må ikke give forklaringer DAT nogen
 'du skal overhovedet ikke stå til regnskab for nogen som helst'
 (Teatro moderno: *Bajarse al moro*)

- (15b) Entonces la madre, ya **les** **haría** **señas a los**
niños.
 og så moderen, hun nok IO:3.pl gøre:COND tegn DAT
 børnene
 ‘og så moderen, hun ville nok vinke til børnene’
 (Cuentos populares: *La niña sin brazos*)

Det er normalt sådan, at det inkorporerede objekt er en patients, men spansk viser, at også præpositionsforbindelser i andre funktioner end patients kan inkorporeres, som i (16):

- (16a) ... y encuentro las trescientas pesetas que necesito
 y todavía me sobran veinte,
 ‘og jeg finder de tre hundrede, som jeg har brug for
 og oven i har jeg tyve til overs
 para **darle** **de propina** **al ... taxista.**
 for:at give:IO:3.pl GEN drikkepenge DAT:DEF GEN:DEF
 taxachauffør
 til drikkepenge til den taxachauffør’
 (Rico Godoy, *Como ser mujer*, p.70)

- (16b) -¡Ay, señorita ..., qué engañada vive si piensa que todo eso puede
 ‘frøken dog ..., De lader Dem bedrage, hvis De mener,
 at alt dette kan
dar **de comer** **a una señora honesta** en libertad!
 give GEN spise DAT INDEF frue ærlig i frihed
 give mad på bordet til en hæderlig frue i frihed!’
 (Pérez Galdós, *Tristana*)

- (16c) ... imagínate el que esté casado y tenga hijos
 ‘forestil dig den der er gift og har børn
 y no tenga qué **darles** **de comer** **a sus hijos ...**
 og ikke har noget
 som give:IO:3.pl GEN spise DAT POSS:pl børn

og ikke har råd til at forsørge sine børn'
(Encuestas, popular, segunda generación)

Det er endog sådan, at juxtaponerede størrelser kan inkorporeres som i (17). Bemærk, at det indirekte objekt optræder direkte sammen med sit potentielle fundamentale argument, det potentielle objekt.

- (17) ... que el estoicismo constituye el fondo de nuestro más íntimo ser,
'at stoicismen udgør grundlaget for vores mest intime væsen,

aquello que	da	unidad	a nuestra historia,
det som	giver	enhed	DAT vores historie
det som giver enhed til vores historie,			

viva continuidad a nuestra moral, estilo a nuestros actos.
stærk kontinuitet til vores moral, særpræg til vores handlinger'
(Zambrano, *Pensamiento y poesía en la vida española*)

Derudover kan det inkorporerede objekt være et deverbalt nomen som i (18a), hvilket dog ikke betyder, at nominet i en støtteverbbumskonstruktion altid inkorporeres, som man kan se i (18b).

- (18a) Nada más entrar, empieza a
'lige så snart hun kommer ind, begynder hun at

dar	golpes con el bolso	a su hijo.
give	slag med tasken	DAT POSS:3.sg søn
slå sin søn med tasken' (Teatro moderno: <i>Bajarse al moro</i>)		

- (18b) Jaimito **le da** un golpe fuerte **al casete, que está encima de la mesa ...**
'Jaimito giver båndoptageren, som ligger på bordet, et hårdt slag'
(Teatro moderno: *Bajarse al moro*)

Det potentielle objekt i en objektsinkorporering kan **aldrig** pronominaliseres, men det er muligt at referere anaforisk til en sådan størrelse, som man kan se i (19) (jf. Herslund 2002a). Det faktum, at et pronomen kan have en ikke-referentiel antecedent, er et velkendt fænomen i sprogene, se Lyons (1980: 183).

(19a) Casi nunca lo hago, porque yo no
'jeg gør det næsten aldrig, fordi jeg aldrig

le	he pedido	nunca	dinero	a nadie,
IO:3.sg	har bedt	aldrig	penge	DAT:nogen

har bedt nogen om penge,

sólo a mi padre cuando era muy joven y no trabajaba todavía
kun min far, da jeg var meget ung og ikke havde arbejde endnu,

y me fastidiaba cantidad tener que **pedírselo.**
og det irriterede mig enormt
meget at skulle bede:IO:3.sg:DO:3.sg

og det irriterede mig enormt meget at skulle bede ham om
nogle'

(Rico Godoy, *Cómo ser mujer*, p.117)

(19b) Lucy desaprobaba ... esa manía de **dar** **plata** **a niños**
Lucy misbilligede den mani med at give penge DAT
børn

'Lucy misbilligede den mani med at give penge til børn,

que nadaban en la abundancia y llegaba al colmo cuando
decía

som svømmede i overflod og hun nåede højdepunktet da hun
sagde

que tampoco había que **dársela** **a los necesitados ...**
at man heller ikke skulle give:IO:3.sg: DAT DEF:pl
DO:3.sg trængende

at man heller ikke skulle give nogen til de fattige ...'

(Walsh, *Novios de antaño*)

De hyppigste verber i mit korpus, der tager potentielt objekt og indirekte objekt er:

<i>dar</i> 'give':	38%
<i>tener</i> 'have':	8%
<i>decir</i> 'sige':	6%
<i>hacer</i> 'gøre':	5%
<i>pedir</i> 'bede':	3%

De resterende 40% er verber som *poner* 'sætte', *servir* 'tjene til', *prestar* 'låne', *ofrecer* 'tilbyde' og *quitar* 'fjerne'.

3. Pronominal dobbeltrepræsentation af det indirekte objekt i markerede transitive konstruktioner med inkorporeret potentielt objekt

Min undersøgelse viser en markant forskel i brugen af pronominal dobbeltrepræsentation af det indirekte objekt i markerede transitive konstruktioner med inkorporeret potentielt objekt overfor de umarkerede transitive konstruktioner med et aktuelt objekt.

Det indirekte objekts grammatikaliseringsproces er mere udpræget i de umarkerede transitive konstruktioner end i de markerede, som det kan forudsiges, hvis man applicerer Henning Andersens markerethedsprincip (Andersen 2001a) på spansk. Som nævnt i indledningen, er det i de umarkerede kontekster, at grammatikaliseringsprocessen starter, og det er også hér, den fuldbyrdes, ved at den pronominal dobbeltrepræsentation bliver obligatorisk. Markerethedsprincippet forudsiger også, at udviklingen er mere forenelig med umarkerede teksttyper (mere eller mindre uformelt talesprog) end med markerede (fx mere eller mindre formelt skriftsprog).

Jeg har inddelt det anvendte udsnit af mit korpus i tre grupper:

- (i) formelt sprog, som omfatter litterære tekster fra to forskellige perioder (1939 versus 1999-2000), der ikke adskiller sig på nævneværdig måde fra hinanden med hensyn til pronominal dobbeltrepræsentation, samt lovsprog;
- (ii) interviews fra avissprog;
- (iii) uformelt sprog: skriftsprog som har et mundligt præg (moderne teater) og nedskrevne semidirigerede interviews.

Resultater:

Ad (i):

Tabel 1. Ditransitive sætninger med inkorporeret DO i formelt sprog. (Resultaterne stammer fra María Zambrano, *Pensamiento y Poesía en la vida española*; Lázaro Carreter, *El dardo en la palabra*; og *La Constitución de la República Española*)

Lenguaje formal	Con duplicación		Sin duplicación		Total
	Pospuesto	Antepuesto	Pospuesto	Antepuesto	
OI animado	1	0	2	1	4
OI inanimado	1	1	15	0	17
Total	2	1	17	1	
	3 (14%)		18 (86%)		21

Tabel 2. Ditransitive sætninger med aktuelt DO i formelt sprog. (Proveniensen som ovf.)

Lenguaje formal	Con duplicación		Sin duplicación		Total
	Pospuesto	Antepuesto	Pospuesto	Antepuesto	
OI animado	12	9	15	3	39
OI inanimado	8	6	34	4	52
Total	20	15	49	7	
	35 (38%)		56 (62%)		91

Ad (ii):

Tabel 3. Ditransitive sætninger med inkorporeret DO i avissprog. (Resultaterne stammer fra avissprogs-korpusset ENTREVIS.)

Lenguaje periodístico	Con duplicación		Sin duplicación		Total
	Pospuesto	Antepuesto	Pospuesto	Antepuesto	
OI animado	15	13	33	0	61 ¹
OI inanimado	9	0	33	1	42
Total	24	13	66	1	
	37 (36%)		67 (64%)		104

1. Af totalen, er der 6 eksempler i første person.

Tabel 4. Ditransitive sætninger med aktuelt DO i avissprog. (Proveniensen som ovf.)

Lenguaje periodístico	Con duplicación		Sin duplicación		Total
	Pospuesto	Antepuesto	Pospuesto	Antepuesto	
OI animado	144	178	86	10	418 ²
OI inanimado	27	12	26	1	66
Total	171	190	112	11	
	361 (75%)		123 (25%)		484

Ad (iii):

Tabel 5. Ditransitive sætninger med inkorporeret DO i uformelt sprog. (Resultaterne stammer fra Carmen Rico Godoy, *Cómo ser mujer* (talesprogsnært skriftsprog); Teatro moderno og Encuestas del habla urbana de Sevilla (talesprog).)

Lenguaje no formal	Con duplicación		Sin duplicación		Total
	Pospuesto	Antepuesto	Pospuesto	Antepuesto	
OI animado	13	24	8	0	45 ³
OI inanimado	9	1	8	0	18
Total	22	25	16	0	
	47 (75%)		16 (25%)		63

Tabel 6. Ditransitive sætninger med aktuelt DO i uformelt sprog. (Proveniensen som ovf.)

Lenguaje no formal	Con duplicación		Sin duplicación		Total
	Pospuesto	Antepuesto	Pospuesto	Antepuesto	
OI animado	281	323	120	0	724
OI inanimado	24	12	6	0	42
Total	305	335	126	0	
	640 (84%)		126 (16%)		766

2. Af totalen, er der 23 eksempler i første person.

3. Af totalen, er der 20 eksempler i første person.

Resultaterne stemmer overens med forudsigelserne ifølge markerethedsprincippet. De viser, at i det formelle sprog (her essayistisk prosa og lovsprog), som er en markeret tekstuel kontekst, er den pronomiale dobbeltrepræsentation temmelig lav (14%), se tabel 2. I de andre typer tekstuel kontekst har man derimod et helt andet billede. Hvis vi først ser på resultaterne fra avissprog, kan vi konstatere, at den pronomiale dobbeltrepræsentationen er begyndt at vinde indpas i denne teksttype, der er en hybrid mellem formelt og uformelt sprog. Af en total på 483 eksempler er 361 eksempler med dobbeltrepræsentation, dvs. 75%; se tabel 4. Hvis man ser på de umarkede teksttyper, dvs. talesprogsnært skriftsprog (talesprogsnær roman; moderne teater) og semidirigeret talesprogsinterviews, er dobbeltrepræsentationen endnu mere fremherskende. Af en total på 766 eksempler er der 640 eksempler med dobbeltrepræsentation, dvs. 84%; se tabel 6. Her er fraværet af dobbeltrepræsentation undtagelsen og kan fortolkes som en markeret situation. Grammatikaliseringsprocessen begynder i talesproget, og det er her, den først når sin fuldbyrdelse. Selvom disse tekster ikke er egentligt, spontant talesprog, så er de et slående indicium på dette.

Resultaterne i tabellerne 2, 4 og 6, som jeg lige har omtalt, omhandler de umarkerede ditransitive konstruktioner, dem med aktuelt objekt. Hvis man sammenligner disse resultater med resultaterne fra de markerede ditransitive konstruktioner, dem med inkorporeret potentielt objekt, kan man registrere en markant forskel med hensyn til dobbeltrepræsentation. Resultaterne viser, at i de markerede objektsinkorporeringsstrukturer er dobbeltrepræsentationen altid lavere end i de umarkerede transitive konstruktioner, og dette er helt uafhængigt af, hvilken teksttype der er tale om, om den er markeret eller umarkeret.

Vi har set, at fraværet af dobbeltrepræsentation er et karakteristisk træk ved det formelle sprog. I umarkerede transitive konstruktioner, dem uden inkorporering, er fraværet af dobbeltrepræsentation 62% (tabel 2), i markerede strukturer, dem med inkorporering, er det tilsvarende tal 86% (difference 24%). Dette viser, at \pm dobbeltrepræsentation af det indirekte objekt ikke kun er betinget af markeretheden af teksttypen, men også af markeretheden af den sætningsstruktur det indirekte objekt forekommer i.

Situationen er en helt anden, hvis man ser på interviews i avissprog (tabel 3 og 4). Det drejer sig her om en teksttype, som udviser en høj procentdel **med** dobbeltrepræsentation (75%) (se tabel 4) i ikke-markerede strukturer, dem med aktuelt objekt, og tilsvarende er **tilstedeværelsen** af dobbeltrepræsentation i de markerede strukturer, dem med potentielt objekt, relativt lav (36%) (se tabel 3), men den er meget højere end i det formelle sprog, som vi så ovenfor i tabel 1 (14%).

Hvis vi nu vender blikket mod manifestationen af pronominal dobbeltrepræsentation i markerede vs. umarkerede sætningsstrukturer i uformelle tekster (gruppe (iii)), ser vi, at dobbeltrepræsentationen fortsat er lavere i de markerede strukturer (75%, tabel 5) end i de umarkerede strukturer (84%, tabel 6). Der kan dog konstateres en vis tilnærmelse mellem resultaterne (difference 9%), hvilket viser, at det er talesprogsfaktoren, der er afgørende.

Disse resultater er altså i overensstemmelse med markerethedsprincippet (Andersen 2001a). Grammatikalisationsprocessen starter senere i de markerede kontekster, hvorimod det er de ikke-markerede kontekster, der først viser, at en grammatikaliseringsproces er under opsejling, og det er i disse kontekster, hvor processen fuldbyrdes først. De markerede teksttyper (formelt sprog) og markerede sætningsstrukturer (dem med inkorporering) viser de laveste procenter af dobbeltrepræsentation, hvorimod de umarkerede teksttyper (talesprog og talesprogsnært skriftsprog) og umarkerede transitiver konstruktioner (dem uden inkorporering) viser en meget højere procentdel af dobbeltrepræsentation.

Af de to faktorer, teksttype og konstruktionstype, er det teksttypen der har størst indflydelse på dobbeltrepræsentationen. Hvor den i de markerede sætninger ligger relativt nær dobbeltrepræsentationen i umarkerede konstruktioner i det formelle sprog (tabel 1 og 2) og i det uformelle sprog (tabel 5 og 6), opfører avissprog sig helt anderledes (tabel 3 og 4): Der er en meget stor procentuel forskel (39%).

Jeg tror, at dette skyldes avissprogs hybride karakter: Det rummer træk fra såvel skriftsprog (formelt) som fra talesprog (fx interviews med et kollokvialt anstrøg).

Det er nu min hypotese, at sprogbrugerne på et vist trin af grammatikaliseringprocessen af det indirekte objekt bruger ±dobbeltprepræsentation til at markere **empati** versus **afstand** med det han eller hun udtrykker i prædikationen, således at +dobbeltprepræsentation udtrykker subjektivitet og –dobbeltprepræsentation objektivitet. Dette stemmer yderligere overens med den teksttype, der er tale om: Det formelle sprog viser lav procentdel af dobbeltprepræsentation, for at opretholde sin objektive karakter og distance, mens der i det uformelle sprog (talesproget) er en meget større tendens til at udtrykke følelser og empati med det, der udtrykkes i prædikationen. Disse kontraster kan ses tydeligt i avis-sproget: Hvis den talende udtrykker sig mere formelt bruger denne –dobbeltprepræsentation, som i eksempel (20), mens hvis han eller hun føler sig affektivt som en del af det, der udtrykkes i prædikationen, så tyr vedkommende til at bruge +dobbeltprepræsentation, som i eksempel (21):

- (20) He estado un año dirigiendo un informativo y me han llamado tanto del
 'jeg har i et år ledet en nyhedsudsendelse, og de har henvendt sig til mig såvel fra

Gobierno como de la oposición para imponerme cosas
 regeringen som fra oppositionen for at pådutte mig noget

y como director no **he hecho caso ni a unos ni a otros.**
 og som direktør ikke har: jeg gjort sag hverken DAT ene:pl
 eller DAT andre
 og som direktør har jeg hverken taget hensyn til den ene eller
 den anden part'
 (CAM 16.4-6-90)

- (21) Eso le da dignidad a la gente
 dette IO:3.sg giver værdighed DAT DEF folk
 'dette giver folk værdighed

y no tenemos derecho a quitárselo.
 og vi har ikke ret til at tage den fra dem' (TIE.12-18-95)

4. Konklusion

Jeg nævnte til at begynde med, at inkorporeringsprocessen fører til dannelsen af et verbalt komplekst prædikat, med stærk kohæsion, hvor de samme funktioner, som et simpelt prædikat opfylder, er distribuerede mellem et værtsprædikat og et co-prædikat (jvf. Nedergaard Thomsen 1992, 2002), dvs. henholdsvis et verbum og et en nominal størrelse, det potentielle objekt. Et sådant analytisk komplekst prædikat er et modstykke til den morfologiske inkorporering, der udgøres af et verbonominal, som f.eks. *sacacorchos* 'den der trækker propper op = proptrækker', *abrelatas* 'den der åbner dåser = dåseåbner', *lustrabotas* 'den der pudser sko = skopudser', *pararrayo* 'den der stopper lyn = lynafleder', *limpia-parabrisas* 'den der renser den der stopper vinden = vinduesvisker', etc. (jf. Val Álvaro 1999). De strukturer med inkorporering, som jeg har beskæftiget mig med i denne artikel, har fællestræk mellem syntaks og leksikon, hvilket viser sig ved, at mange er faste vendinger (fx *tener miedo* 'have frygt = være bange', *tener hambre* 'have sult = være sulten', etc., som vi har set ovenfor).

Dobbeltrepræsentationen af det indirekte objekt er ikke kun nært forbundet med referencehierarkierne (empatihierarkiet, referentialitetshierarkiet samt autonomihierarkiet) og det indirekte objekts relative position i forhold til verbet, men også med teksttype. Jeg har tillige vist, at selvom objektsrelationen "udviskes" ved objektsinkorporering, bevarer det nedtonede objekt en reference til et vilkårligt eksemplar af den kategori, objektet betegner, således at der stadig kan etableres et syntaktisk prædikat med et sådant potentielt objekt, der kan indgå i en adjektrelation og dermed en sekundær prædikation med et indirekte objekt.

Henvisninger

- Andersen, H. (1990). The structure of Drift. H. Andersen & K. Koerner (eds.). *Historical Linguistics 1987* (8. ICHL). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 1-20.
- Andersen, H. (2001). Markedness and the theory of linguistic change. H. Andersen (ed.) *Actualization. Linguistic change in progress*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 21-57.
- Becerra Bascañán, S. (under udg.). *El objeto indirecto en español, diacronía*

- y sincronía. *Un estudio empírico*. København: Museum Tusulanum (Etudes Romanes). (Ph.d.-afhandling 2002.)
- García, E. (1975). *The role of theory in linguistic analysis: The Spanish pronoun system*. Amsterdam: North-Holland.
- Herslund, M. (2002a). Incorporation and Transitivity in Romance. O. Nedergaard Thomsen & M. Herslund (eds.). *Complex Predicates and Incorporation. A Functional Perspective*. Copenhagen: C.A. Reitzel. 175-206 (Travaux du Cercle linguistique de Copenhague Vol. XXXII).
- Herslund, M. (2002b). Romance transitivity. K. Davidse & B. Lamiroy (eds.). *The nominative / accusative and their counterparts*. Amsterdam: John Benjamins. 15-39.
- Korzen, I. (2000). Reference, konnexion og diskursmarkering. (Vol. 2). G. Skytte & I. Korzen (eds.). *Italiensk-dansk sprogbrug i komparativt perspektiv*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 161-619.
- Korzen, I. (2002). Noun Incorporation in Italian. O. Nedergaard Thomsen & M. Herslund (eds.). *Complex Predicates and Incorporation. A Functional Perspective*. Copenhagen: C.A. Reitzel. 207-266 (Travaux du Cercle linguistique de Copenhague Vol. XXXII).
- Kuno, S. (1976). Subject, theme, and the speaker's empathy – A re-examination of relativization phenomena. C.N. Li (ed.). *Subject and Topic*. New York: Academic Press. 417-444.
- Lapesa, R. (2000 / 1974). El sustantivo sin actualizador en español. *Estudios de Morfosintaxis histórica del español*. Madrid: Gredos. 436-474.
- Lehmann, C. (1985): Grammaticalization: Synchronic variation and diachronic change. *Lingua e Stile* / a. XX, n.3. 303-318.
- Lyons, J. (1977). *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press. (Versión en castellano: *Semántica*. Barcelona: Teide. 1980).
- Menéndez Pidal, R. (1908 / 1954). *Cantar de Mio Cid. Texto, gramática y vocabulario*. Vol I. Madrid: Espasa Calpe.
- Nedergaard Thomsen, O. (1992). Unit Accentuation as an expression device for predicate formation. The case of syntactic Noun Incorporation in Danish. M. Fortescue, P. Harder & L. Kristoffersen (eds.). *Layered Structure and reference in a functional perspective*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins. 173-229.
- Nedergaard Thomsen, O. (2002). Complex Predicates and Incorporation. Towards a Typology. O. Nedergaard Thomsen & M. Herslund (eds.). *Complex Predicates and Incorporation. A Functional Perspective*.

Copenhagen: C.A. Reitzel. 288-381 (Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague Vol. XXXII).

Nedergaard Thomsen, O. & M. Herslund (eds.) (2002). Complex predicates and incorporation – An introduction. O. Nedergaard Thomsen & M. Herslund (eds.). *Complex Predicates and Incorporation. A Functional Perspective*. Copenhagen: C.A. Reitzel. 7-47 (= Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague Vol. XXXII).

Val Álvaro, J. F. (1999). La composición. I. Bosque & V. Demonte (eds.). *Gramática descriptiva de la lengua española*. Vol. 2. Madrid: Espasa. 4757-4841.